LEEUWARDER COURANT
14 maart 2017, pag. 2

Wie helpt arme als robots zorg doen?

In het jaar 2030 is een op de vier inwoners van Friesland ouder dan 65 jaar en is het aantal langdurig zieken en dementen bijna verdubbeld. Wie moet al deze mensen verzorgen? Robots, gezondheidsapps en familienetwerken?

Het Noorden vergrijst

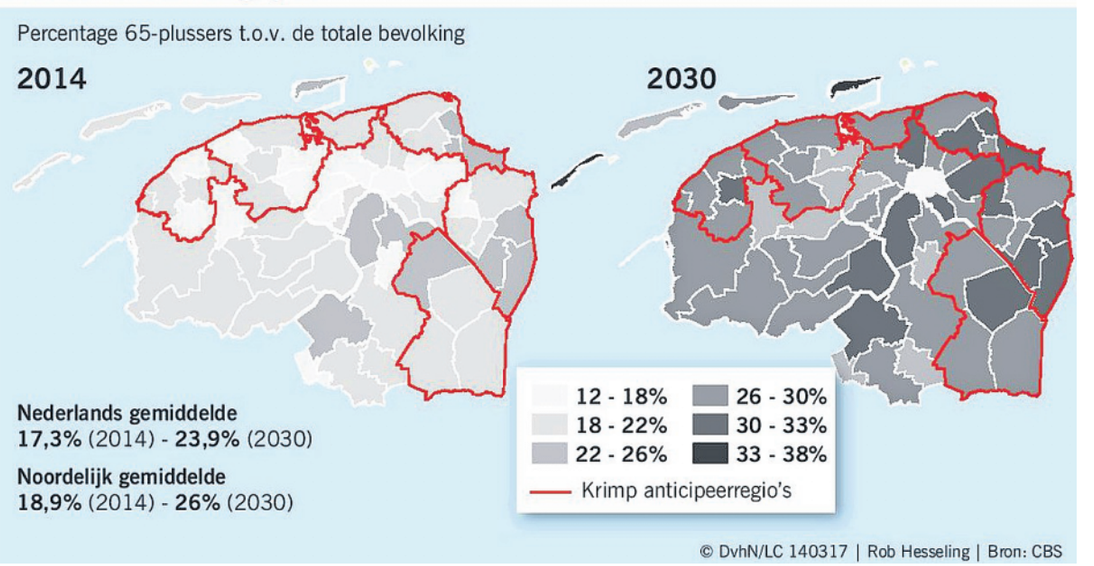

AREND VAN WIJNGAARDEN

Het hóeft niet allemaal ellende te worden. Voor de moderne ouderen, die goed weten om te gaan met robots, domotica en gezondheidsapps, kan de gezondheidszorg in het jaar 2030 wel eens veel toegankelijker, handiger en aangenamer worden dan nu. En als ze dan ook nog eens een rijk netwerk hebben van familieleden, buren en kennissen die samen een goed woon- en leefklimaat organiseren met leuke welzijnsactiviteiten, dan kan hun oude dag er wel eens heel zonnig uit komen te zien.

Voor de minder moderne ouderen kan het wel eens een stuk minder prettig worden. De vaak wat lager opgeleide senioren die moeite hebben met alle elektronische nieuwigheden en ook een minder actief en 'zorgend' netwerk hebben. Juist deze mensen met een wat lagere economische status lijden veel vaker aan ziektes als dementie, diabetes, hart- en vaatziekten, reuma en vormen van kanker. Zij hebben veel medische zorg nodig, maar er zijn steeds minder jonge, goed opgeleide artsen en verpleegkundigen beschikbaar. Domweg doordat er naar verhouding minder jongeren zijn. De echt noodzakelijke medische zorg zal wel beschikbaar blijven. Maar de overheid gaat vast nog eens bezuinigen op de zaken die medisch gezien wat minder noodzakelijk zijn, zoals een goed schoongehouden, aangepaste woning en welzijnsactiviteiten. Daar zit je dan, ziek en zonder familie die je helpt.

Daar zit je dan, ziek en zonder familie die je helpt

Het zijn dergelijke scenario's die door de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid van de noordelijke GGD's, hogescholen en universiteit ontwikkeld worden. Een hele batterij bestuurders, zorgprofessionals, beleidsmedewerkers en wetenschappers is bij elkaar gezet om plannen te maken voor de zorg in Noord-Nederland in 2030. Zo worden er onderzoeken gedaan naar de hygiëne en antibioticaresistentie in huisartsenpraktijken en in de thuiszorg, zo is er een 'innovatiewerkplaats' voor burgerparticipatie en worden de gezondheidsachterstanden in de Drents-Groningse Veenkoloniën in kaart gebracht. En zo is er in Friesland het project Seker en Sûn.

Seker en Sûn werkt nu vier scenario's uit. „Het is belangrijk op tijd te anticiperen op wat er aan zit te komen'', zegt Jan Bleeker van de GGD Fryslân, coördinator van de Academische Werkplaats en projectleider Seker en Sûn. „Als zoveel mensen boven de 65 zijn, zijn er ook niet zoveel beroepskrachten voor de zorg meer. Daar moeten we op tijd over nadenken.''

Die scenario's kiezen eerst grofweg de richtingen van óf veel techniek en e-health, óf juist weinig technologische vernieuwing. In beleidsplannen van de overheid wordt vaak veel verwacht van die technologie. Als er minder beroepskrachten beschikbaar zijn, kan werk immers overgenomen worden door robots en domotica. Als er meer zorg op afstand geleverd kan worden via beeldschermen, dan zou er misschien minder personeel nodig zijn. En de gezondheidsapps op de smartphone en allerlei nieuwe technische snufjes kunnen artsen en verpleegkundigen misschien zelfs deels overbodig maken.

In praktijk loopt het alleen nog niet zo hard met die doorbraak van e-health. En juist de meest kwetsbare ouderen weten daar minder gebruik van te maken. Tot nu toe.

Het andere dilemma in de toekomstscenario's is veel of weinig individualisering, oftewel veel of weinig verantwoordelijkheid vanuit de samenleving voor de medeburger.

Als de overheid zich meer gaat beperken tot de pure medische zorg, moeten de 'zachte' randvoorwaarden voor een prettig leven – zoals schone woningen, goede maaltijdvoorzieningen en welzijnsactiviteiten – overgenomen worden door familienetwerken, zorgcoöperaties in dorpen en mantelzorgers. En ook dat is weer iets waar de hoger opgeleide ouderen wat meer invloed op hebben, doorgaans, dan de minderbedeelden.

Stof voor discussie genoeg, meent projectleider Bleeker. Vandaar dat Seker en Sûn bijeenkomsten gaat houden in Friesland. Er komt een heus burgerpanel, nog voor de zomer. Maar eerst moeten de vier scenario's nog uitgewerkt worden. „We hopen dat zo veel mogelijk inwoners betrokken worden bij deze prognoses'', zegt Bleeker.